
B.C.M. Kester, H. Roozenbeek, O. Groot

Focus op Korea. De rol van de Nederlandse pers in de beeldvorming over de Korea-oorlog 1950-1953

Den Haag (Sdu), 2000, 228 p., (150 ill.), f 39,95, ISBN 90-12-08955-7

De Sectie Militaire Geschiedenis (smg) van de Landmacht heeft een naam te verliezen op het gebied van de objectieve historische analyse van verrichtingen van het eigen krijgsmacht-onderdeel. Wat er ook van het Nederlandse militaire (landmacht-)apparaat gezegd kan worden, niet dat het moeilijke kwesties uit de weg gaat of de feiten uit het verleden mooier voorstelt dan zij waren. Recent nog moesten de historici van de smg zich bij de rechter verweren omdat zij volgens bepaalde lieden te kritisch waren geweest over de gebeurtenissen in de meidagen van 1940 en daarbij reputaties van individuen hadden bezoedeld. Als de professionals die zij zijn, laten zij zich echter niet door maatschappelijke tegenactie uit het veld slaan. Feiten zijn feiten; hoe men erover denkt mag iedereen zelf bepalen.

Een nieuw, prachtig geïllustreerd boek van de smg (auteurs: Bernadette Kester, Herman Roozenbeek en Okke Groot) over de verslaglegging door de (Nederlandse) pers van de oorlog in Korea (1950-1953), zet de traditie van nuchterheid en onbevangenheid voort. Er zou eventueel wel iets te verhullen zijn geweest in een studie die – behalve over de beeld-

vorming in Nederland door toedoen van een enkele waarnemer op het strijdtoneel, waarvoor het leger niet verantwoordelijk was – vooral gaat over pogingen van de legerleiding om met behulp van de Legervoorlichtingsdienst (lvd, die eigen correspondenten in het veld had rondlopen), ervoor te zorgen dat er een gunstig schijnsel viel over de verrichtingen van onze jongens in dat verre land (het Nederlands Detachement Verenigde Naties, ndvn). Van neigingen tot al te welwillend en begripvol uitleggen, laat staan tot toedekken en goedpraten, is weinig of niets te bespeuren.

De door de lvd naar Korea gestuurde correspondenten voorzagen zowel de militaire bladen (zoals de in 1951 voor het eerst verschenen *Legerkoerier*) als de gewone pers van stukken over de oorlog. De Nederlandse kranten liepen niet over van ijver om hun eigen onafhankelijke nieuwsgaring goed te organiseren. Kennelijk gingen zij ervan uit dat de oorlog een goed doel diende – anders zou eigen waarneming toch een primaire behoefte zijn geweest – en dat de artikelen van lvd-correspondenten redelijk betrouwbaar waren. De in de praktijk toegepaste censuur kan de redac-

ties in Nederland niet zijn ontgaan, maar blijkbaar stoorde die onvoldoende om hen tot het nemen van maatregelen aan te zetten. Een teken des tijds. Wie de sfeer van de jaren vijftig enigszins kent, zal er niet verbaasd over zijn.

Men had, vinden wij nu, moeten en kunnen bedenken dat de betrouwbaarheid van deze nieuwsvoorziening veel te wensen overliet, en daaraan consequenties moeten verbinden. Uit de aard der zaak konden de rijks-oorlogsverslaggevers slechts in beperkte mate objectief zijn. Om te beginnen waren zij geselecteerd op basis van een (veronderstelde) positieve gezindheid; het was niet de doorsneejournalist die voor de lvd in Korea werkte. Verder deden de lvd-correspondenten spoedig de nodige ervaring op met de acceptatie van hun schrijfsels op de Haagse burelen, waar het rode potlood veelvuldig in actie kwam en waar complete stukken in de prullenmand verdwenen. Dit werkte zelfcensuur in de hand en zo verder. *Focus op Korea* maakt overigens duidelijk dat het niet zozeer 'linkse' kritiek was die af en toe zelfs in teksten van de officiële journalisten doorklonk. Ook 'rechtse' wrevel en in het bijzonder alle kritiek op de Amerikanen was een probleem. Uitingen van onvrede vanwege een te 'softe' benadering van de communisten (zoals de communistische krijgsgevangenen in kampen op Kojedo) kregen in Den Haag onverbiddelijk het predikaat 'waardeloos' en kwamen dan verder niemand onder ogen. Al met al is evident dat de lvd, zoals de auteurs het zeggen, 'de omstandigheden in Korea (...) fraaier heeft willen voorstellen dan de door hen aangestelde oorlogscorrespondenten in hun stukken schreven'.

De gewone pers moet, zoals opgemerkt, hebben geweten dat er gecensureerd werd, maar accepteerde dat. Slechts in een uitzonderingsgeval stuurde men een eigen waarnemer naar het front. Alfred van Sprang ging in 1951 voor *De Rotterdammer*, *De Spiegel* en de ncrv naar Korea. Tot grote veranderingen in de berichtgeving leidde dit niet, althans niet zolang Van Sprang zelf nog in Korea was. Pas nadat hij daar was vertrokken en ook figuurlijk meer af-

stand had genomen, werd de toon van zijn stukken over Korea kritischer. Van Sprang bleef een unicum. Enkele lokale bladen betrokken wat berichtgeving over de Koreaanse oorlog van Nederlanders die zelf deel uitmaakten van het ndvn en die zij toevallig kenden. Het spreekt vanzelf dat dit naar hedendaagse maatstaven geen 'journalistiek' betrof.

Focus op Korea bevat ook een overzicht van reportages en meningen in verschillende Nederlandse kranten. Iets nieuws of verrassends is er niet te vinden; wellicht had een wat andere manier van analyseren (minder inventariserend en wat meer verklarend, tegen de achtergrond van politieke affiliaties) het iets spannender kunnen maken. De *NRC* en de *Volkskrant* gedroegen zich voorspelbaar gouvernementeel, evenals *Het Vrije Volk*, de braafste leerling in de anticommunistische klas. *De Waarheid* verkondigde het tegenovergestelde standpunt en stelde zich met alle middelen teweer tegen Nederlandse steun aan de Amerikaanse oorlogsinspanning. Ook dat was op en top conform de toenmalige verhoudingen in ons land. Boeiend is slechts hoe de krant zich gedroeg als er Nederlandse slachtoffers vielen in deze verkeerde oorlog. Het bleven Nederlanders die sneuvelden, dus van enigerlei tevredenheid kon geen sprake zijn. *De Waarheid* toonde zich er vooral op gebrand te bewijzen dat het een zinloze dood was, voor de verkeerde partij, en wilde voorkomen dat er ooit dienstplichtigen naar Korea zouden worden gestuurd.

De oorsprong van dit boek lag in het plan van de smg een publicatie te wijden aan de foto's die de militaire correspondent W.W. Dussel in Korea maakte. Van het een kwam het ander. Het boek dijde uit tot wat het nu is: een boeiend en naar omstandigheden mooi compleet overzicht van de geschiedenis van de Nederlandse bijdrage aan de strijd, waarin het visuele materiaal domineert. In zo'n studie, hoe beperkt van opzet ook, kon een meer algemene beschouwing over de geschiedenis van het fenomeen oorlogsverslaggeving in relatie tot zijn concurrent, de militaire voor-

---

lichting, niet ontbreken. Het desbetreffende stuk, geschreven door Roozenbeek en Kester, munt uit in helderheid en consistentie en vormt een uitstekende aanvulling op andere

publicaties. Wie echt in de jaren vijftig en in deze oorlog in het bijzonder geïnteresseerd is, komt in dit boek goed aan zijn trekken.

Doeko Bosscher